

En rapport fra
Norges
Frivilligsentraler

Utgivelse
09/23

møte
mellom
mennesker

Hvordan har den nye forskriften påvirket frivilligsentralenes drift?

En undersøkelse av frivilligsentralenes drift etter implemen-
teringen av ny forskrift om tilskudd for frivilligsentraler

Rapport spørreundersøkelse 2023

Norges Frivilligsentraler ser det som svært viktig å følge med på frivilligsentralenes situasjon, og har gjennomført årlige spørreundersøkelser siden 2017. Årets spørreundersøkelse har som hovedmål å evaluere hvordan den nye forskriften har påvirket sentralenes drift. Forskriften ble lansert sommeren 2022 og var gjeldende fom. 2023. Forskriften ligger som vedlegg til denne rapporten.

Undersøkelsen ble gjennomført våren 2023 med ferdigstilt rapport i september. **483 sentraler ble invitert til å svare og vi mottok 316 svar. Svarprosent 65,4%.** Ved noen spørsmål har vi differensiert på eierform og kommunestørrelse. Fordelingen er som følger:

Kommunalt eide sentraler	51%	Små kommuner <i>(færre enn 6 000 innbyggere)</i>	40% <i>(51% kommunale og 49% ideelle)</i>
Ideelt eide sentraler	49%	Mellomstore kommuner <i>(mellom 6 000 og 19 999)</i>	24% <i>(67% kommunale og 33% ideelle)</i>
		Store kommuner <i>(20 000 eller mer)</i>	36% <i>(40% kommunale og 60% ideelle)</i>

Sammendrag

§1. Formål

- Definerings av formål har ikke medført store endringer for sentralene
- De fleste sentraler har en rolle som bindeledd mellom kommune og frivillig sektor og de fleste ønsker også å styrke denne rollen
- Nesten alle samarbeider med eller bistår frivillige lag og foreninger i sin kommune
- Det er stor likhet mellom antallet aktiviteter i egen regi, og i samarbeid med andre
- Nesten alle har egne frivillige, og de fleste veileder frivillige videre til andre organisasjoner

§3. Hvem kan søke / søknadsprosess

- Få opplever utfordring med at kommunen er søkerinstans
- Slik involverer kommunen frivillig sektor når det kommer til opprettelse, nedleggelse og drift av sentraler. En av fem sentraler savner involvering
- Daglige ledere føler økt press fra kommunen

§5. Forvaltning

- Få har utfordringer med å få det øremerkede statstilskuddet overført fra kommunen

§7. Krav til frivilligsentralen

- De største endringene i vedtekter og/eller handlingsprogram finner vi blant kommunale sentraler og de i mellomstore kommuner
- En av fire har endret sin organisasjonsstruktur i løpet av de siste årene
- Ikke alle kommunale frivilligsentraler følger kravet om å ha et rådgivende organ
- Nesten alle har innsikt i, eller kontroll over sentralens regnskap og budsjett
- En av fem har endret sine lokaler/fått tilgang på andre lokaler
- En av fem har endret stillingsprosenten i sentralen, og en av fire har mer enn ett årsverk
- Blant de ideelle sentralene opplever en av fire utfordringer med å få lokal finansiering fra kommunen
- Fire av fem sentraler får dekket hele, nesten hele, eller mer enn minstekravet til lokal finansiering, fra kommunen
- Få sentraler har endret navn etter at forskriften trådte i kraft

§8. Gratis utlån av frivilligsentralens lokaler

- En liten andel har endret praksis med utlån av lokaler

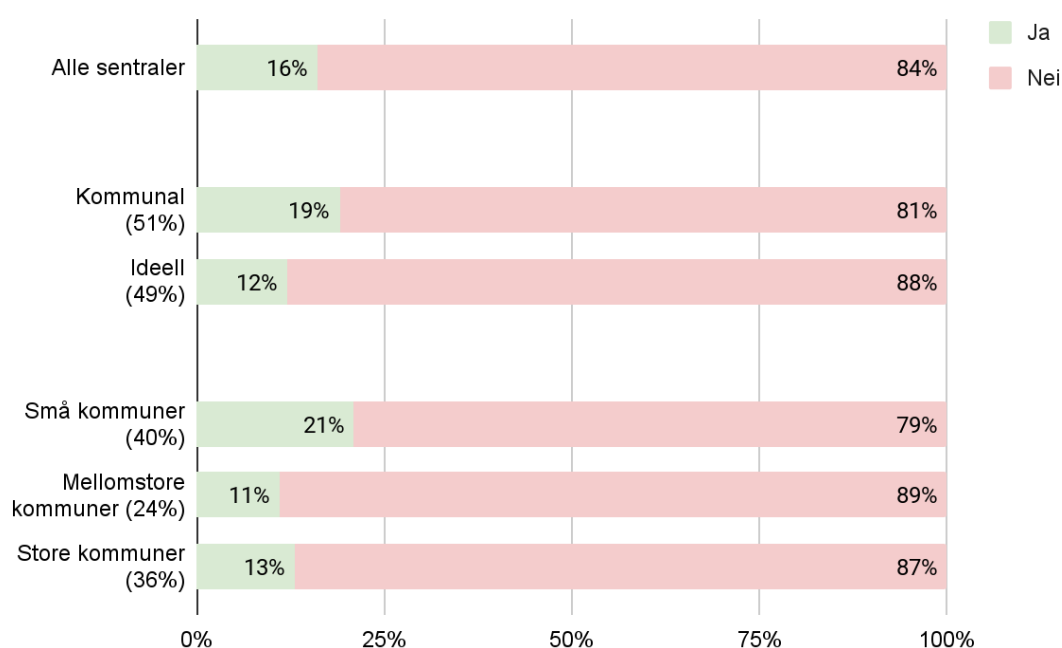
§1. Formål

[...] Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor.

Definering av formål har ikke medført store endringer for sentralene

Et stort flertall av sentralene svarer at definering av frivilligsentralenes formål i ny forskrift, ikke har medført endringer i deres drift. Blant sentralene som har opplevd endring beskrives denne nesten utelukkende som positive endringer knyttet til samarbeid/forankring og rollen som bindeledd. Kommunale sentraler og sentraler i små kommuner har en større andel som svarer ja.

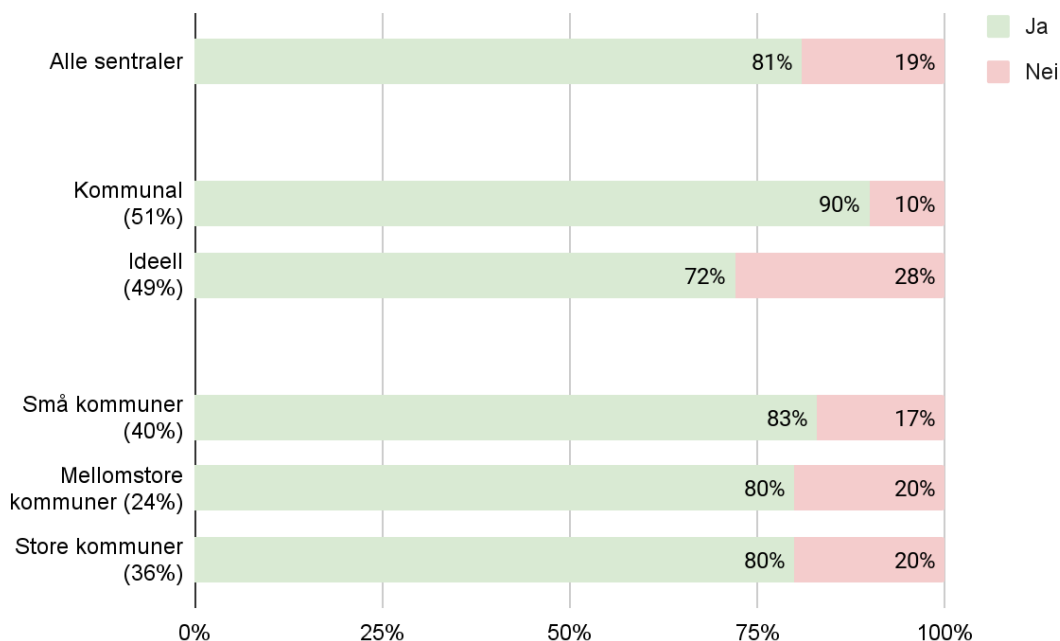
1.1. Har forskriftens beskrivelse av frivilligsentralenes formål medført endringer i sentralens drift?

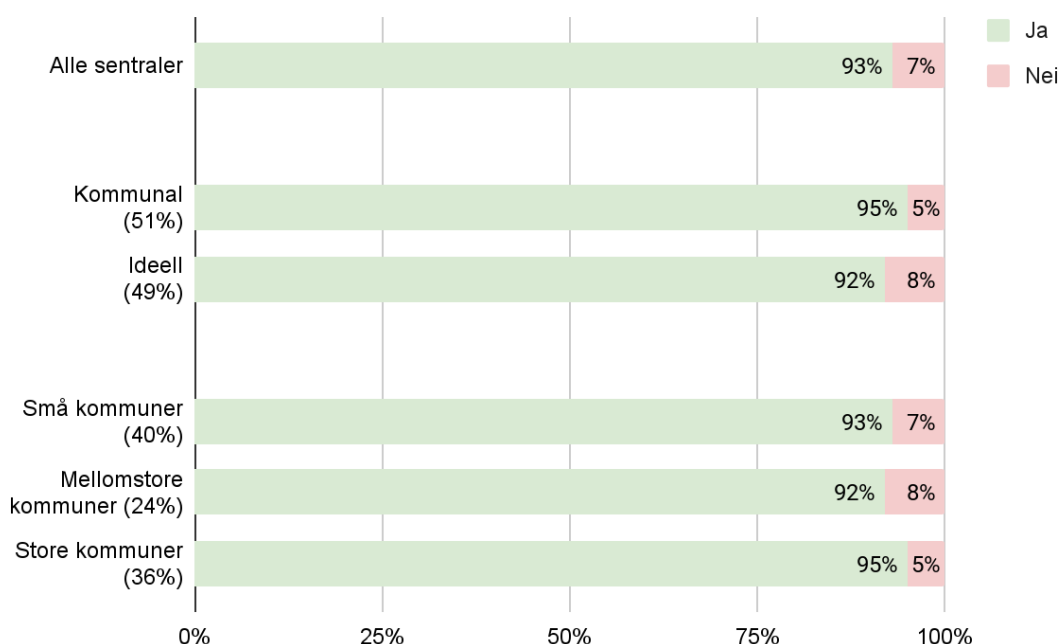
De fleste sentraler har en rolle som bindeledd mellom kommune og frivillig sektor og de fleste ønsker også å styrke denne rollen

Å være bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor er en viktig del av formålet i forskriften. Fire av fem opplever at de har denne rollen. Blant ideelle sentraler er denne andelen mindre. Blant både kommunale og ideelle sentraler ønsker de fleste å styrke bindeleddsfunksjonen.

1.2. Opplever du at sentralen din har en rolle som bindeledd mellom ulike sektorer i kommunen?

1.3. Ønsker du å styrke frivilligsentralens rolle som bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor?

Nesten alle samarbeider med eller bistår frivillige lag og foreninger i sin kommune

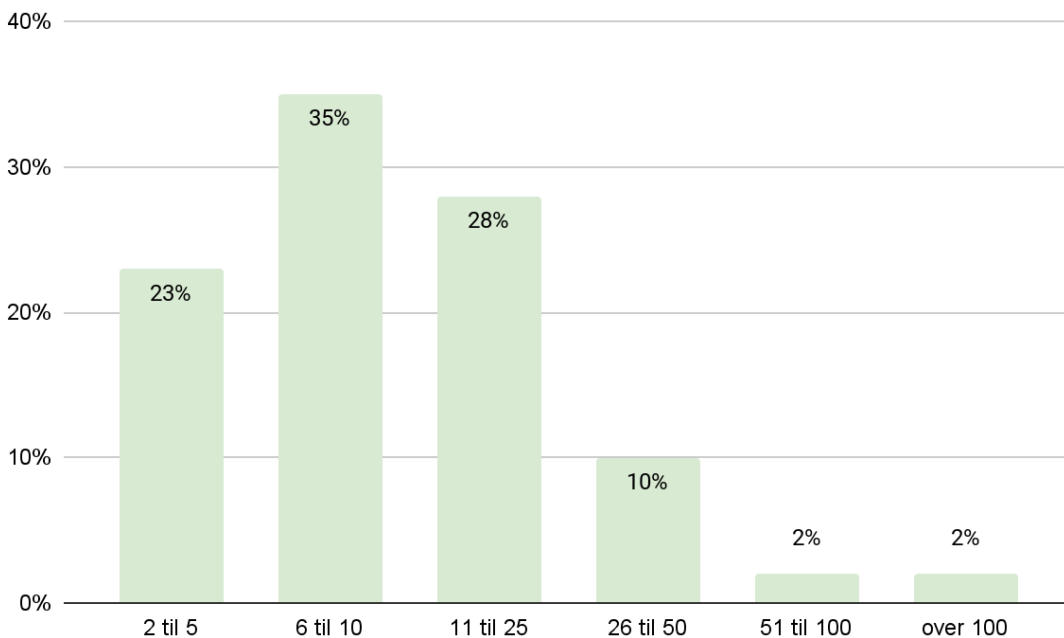
De fleste sentraler har samarbeidsprosjekter og/eller fasiliteter arrangementer/aktiviteter. Rundt halvparten av sentralene sier de samarbeider om eller bidrar med markedsføring, formidling av søknadsmuligheter, rekruttering og/eller veiledning. En tredjedel tilbyr ulike kurs. Under annet blir det bl.a. nevnt samarbeid/bistand til utlån av lokaler og utstyr, administrative oppgaver som sekretærarbeid, regnskap, søknadsskriving og transport.

1.4. Samarbeider du med, eller bistår du frivillige lag og foreninger i din kommune?

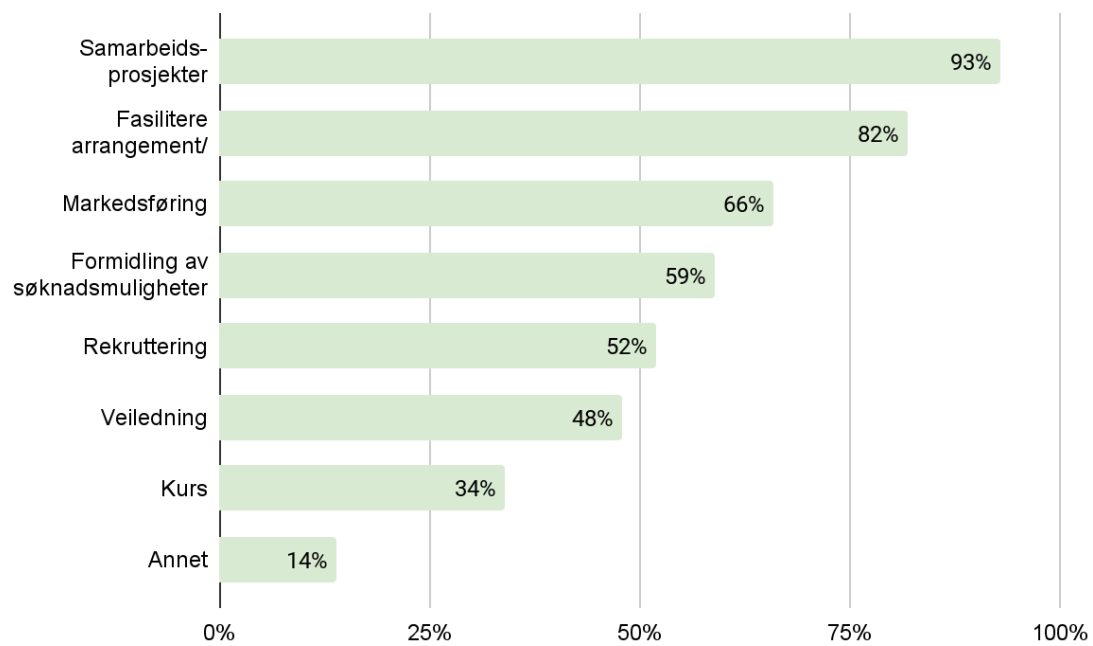
99% svarer ja

1.4.1. Hvis ja, omtrent hvor mange lag og foreninger i løpet av et år?

Svarene varierer fra 2 til 650 med gjennomsnitt på 22 lag og foreninger

1.4.2. Hvis ja, hva slags type samarbeid/bistand gjør du for frivillige lag i din kommune?

Det er stor likhet mellom antallet aktiviteter i egen regi, og i samarbeid med andre

Svarene viser at sentralene har arrangementer og aktiviteter de gjennomfører både på egen hånd og i samarbeid med andre. Antallet aktiviteter varierer stort fra sentral til sentral, men sentralene svarer veldig likt i fordelingen av hvor mange aktiviteter de arrangerer alene, og antallet de arrangerer i samarbeid med andre. Gjennomsnittlig ble det arrangert 17 aktiviteter pr. sentral.

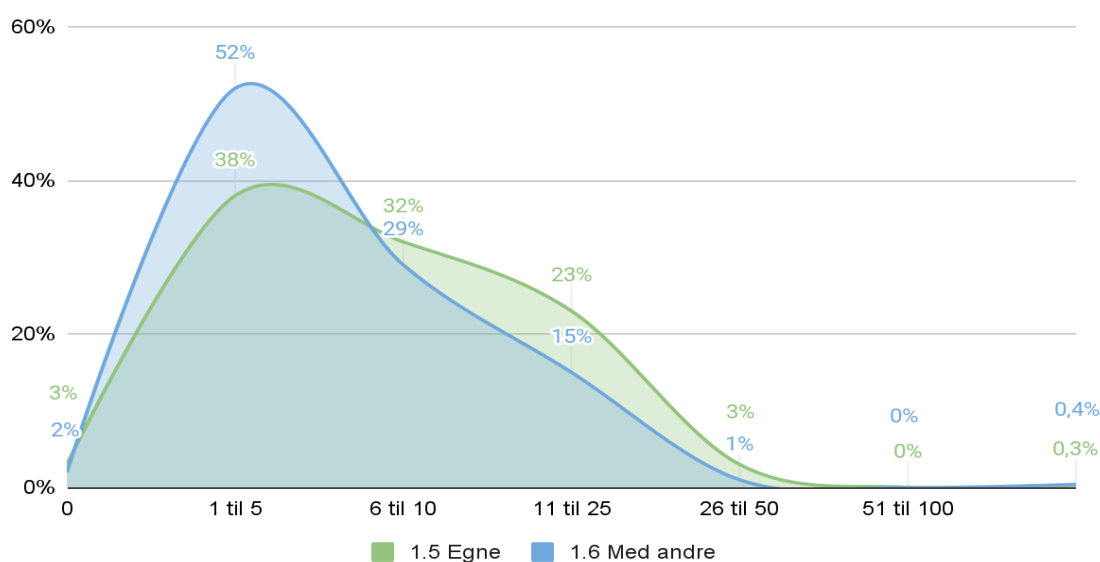
1.5. Egne aktiviteter - hvor mange aktiviteter driver sentralen helt alene?

Svarer varierer fra 0 til 250 med gjennomsnittlig antall på 9 aktiviteter

1.6. Aktiviteter i samarbeid - hvor mange aktiviteter driver sentralen sammen

Svarer varierer fra 0 til 600 med gjennomsnittlig antall på 8 aktiviteter

1.5 Egne aktiviteter og 1.6 Aktiviteter i samarbeid:

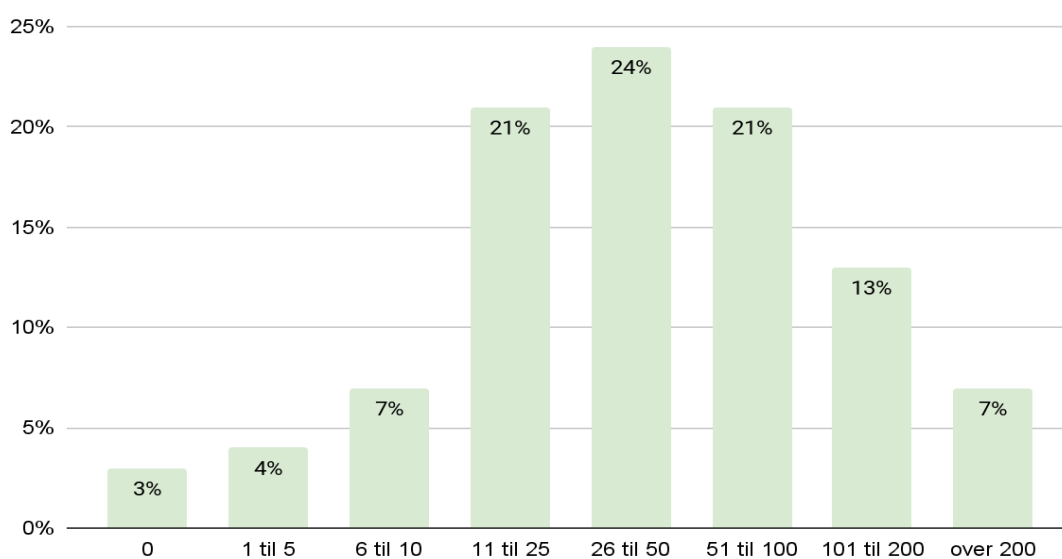

Nesten alle har egne frivillige, og de fleste veileder frivillige videre til andre organisasjoner

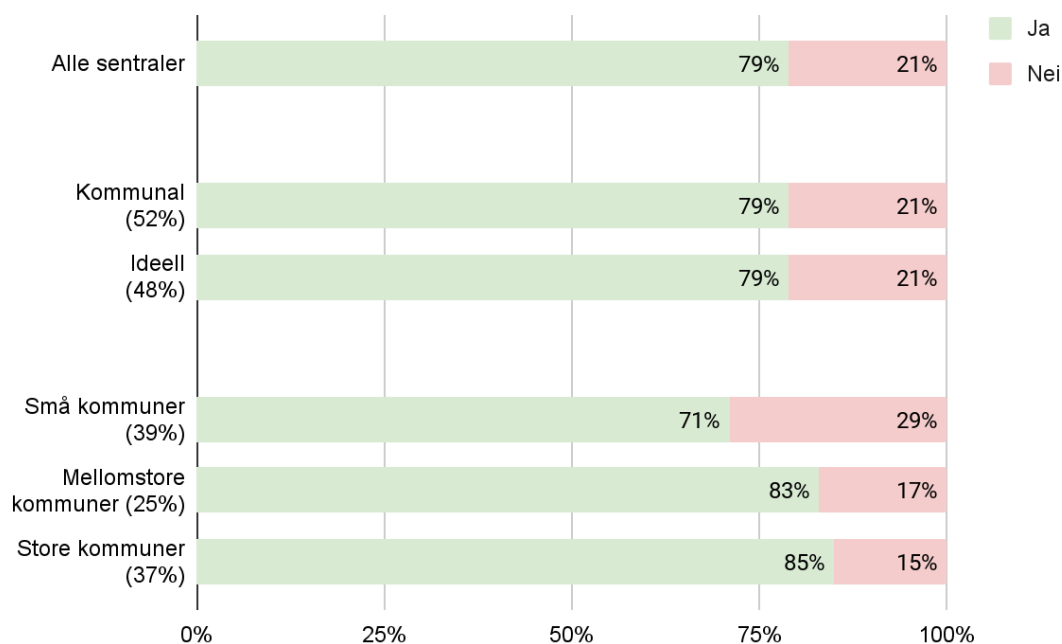
Sentralene har gjennomsnittlig 69 aktive frivillige. De fleste veileder også frivillig videre til andre organisasjoner, med et gjennomsnitt på 12 frivillige per år. Det er ingen forskjell mellom ideelle eller kommunale. På sentraler i små kommuner ligger antallet noe lavere enn i mellomstore og store kommuner.

1.7. Hvor mange aktive frivillige har frivilligsentralen?

Svarene varierer fra 0 til 600 med gjennomsnitt på 69 frivillige

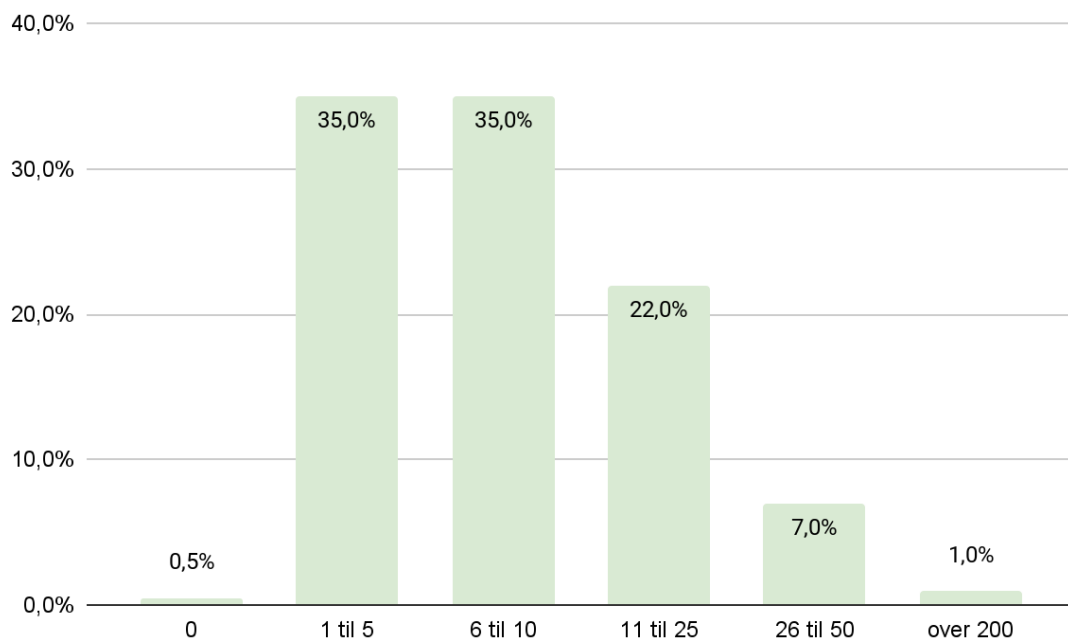

1.8. Veileder du frivillige videre til andre organisasjoner?

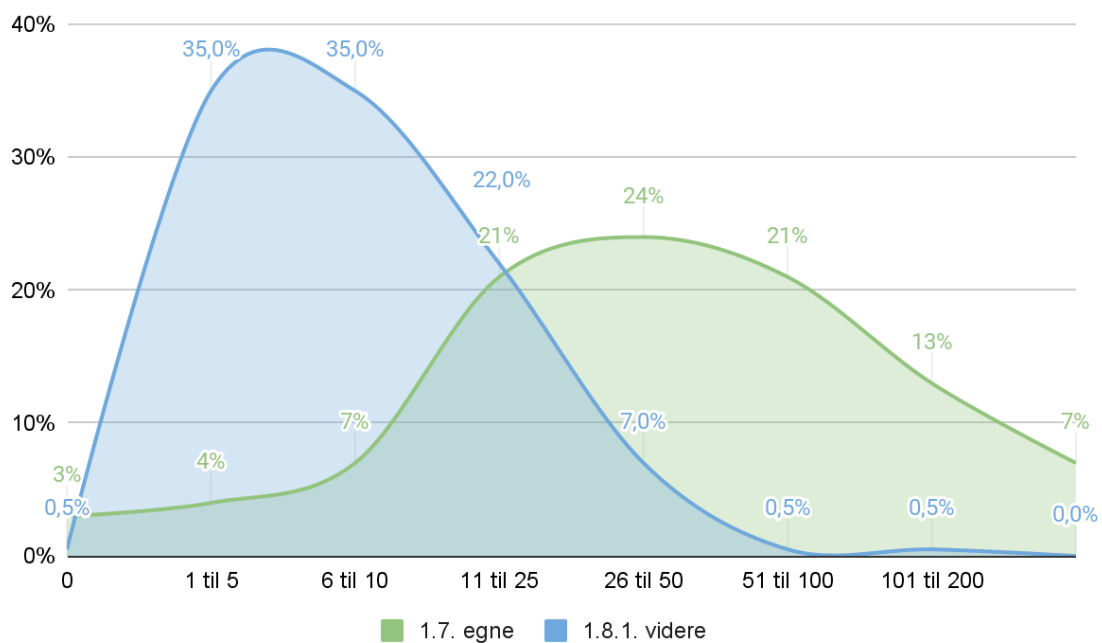

1.8.1. Hvis ja, omtrent hvor mange frivillige i løpet av et år?

Svarene varierer fra 0 til 160 med gjennomsnitt antall på 12 aktive frivillige

1.7. vs. 1.8.1.

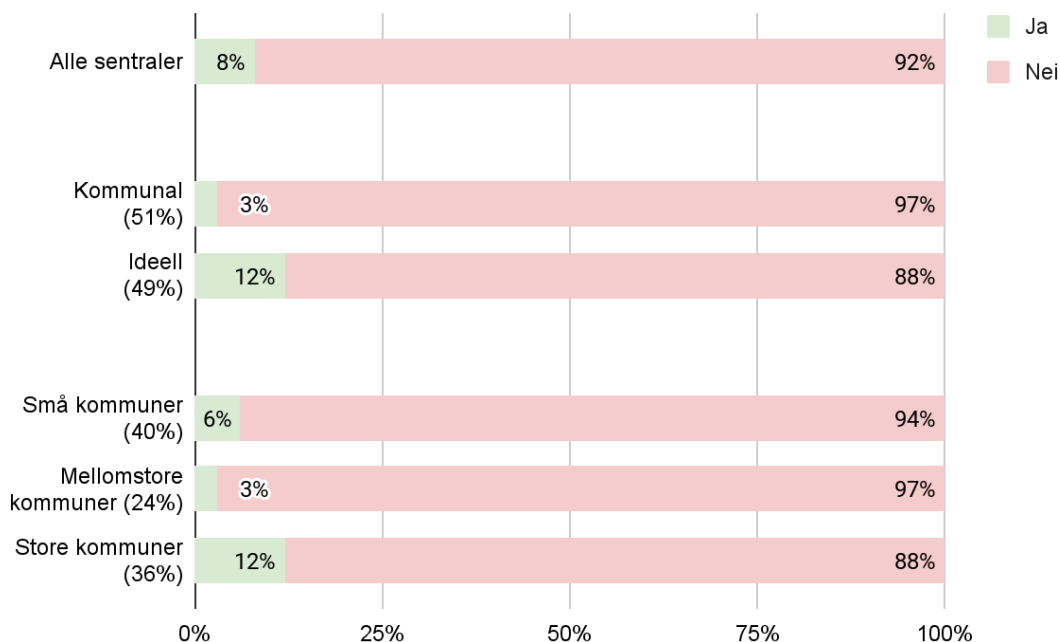
§3. Hvem kan søke / Søknadsprosess

Kommuner kan søke tilskudd til frivilligsentraler i sin kommune. Kommunen skal involvere frivillig sektor når det gjelder opprettelse, nedleggelse og drift av frivilligsentraler.

Få opplever utfordring med at kommunen er søkerinstans

Få opplever utfordringer med at kommunen skal søke statstilskudd på vegne av sentralen. Blant de som opplever utfordringer er antallet større blant ideelle sentraler, og sentraler i store kommuner. Respondentene peker på uklarhet om hvem i kommunen som har ansvar for søknaden, og enkelte må stadig minne kommunen på at de må søke. Nesten ingen opplever uklarheter i selve søknadsskjemaet.

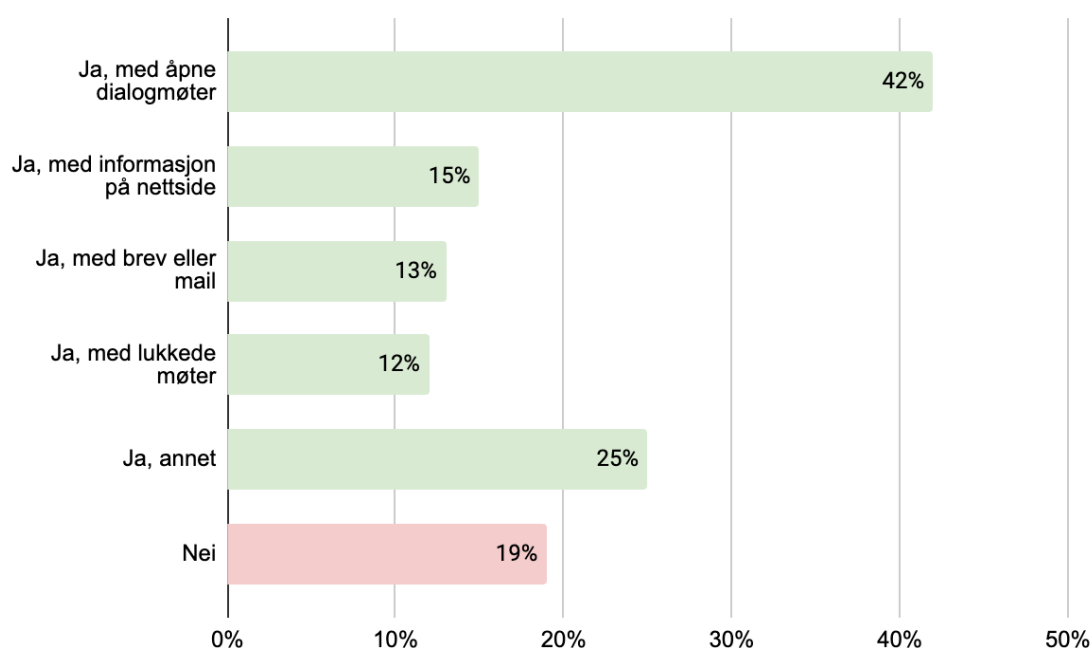
3.2. Opplever du utfordringer med at kommunen skal søke på vegne av sentralen(e) i kommunen?

Slik involverer kommunen frivillig sektor når det kommer til opprettelse, nedleggelse og drift av sentraler. En av fem sentraler savner involvering

Et av de nye punktene i forskriften er at kommunen skal involvere frivillig sektor når det gjelder opprettelse, nedleggelse og drift av sentraler. Dessverre opplever 1 av 5 at kommunen ikke oppfyller dette kravet. Forklaringen kan være at det ikke er definert hvordan denne involveringen skal foregå. Undersøkelsen gir en innsikt i dagens praksis. Av flervalgsmulighetene er spesielt åpne dialogmøter trukket frem, mens informasjon på nettside, brev eller mail og lukkede møter også blir benyttet. Under 'annet' beskrives dialog med frivillighetskoordinator, politisk og administrativ involvering, kommunalt informasjonshefte og deltakelse i ulike råd.

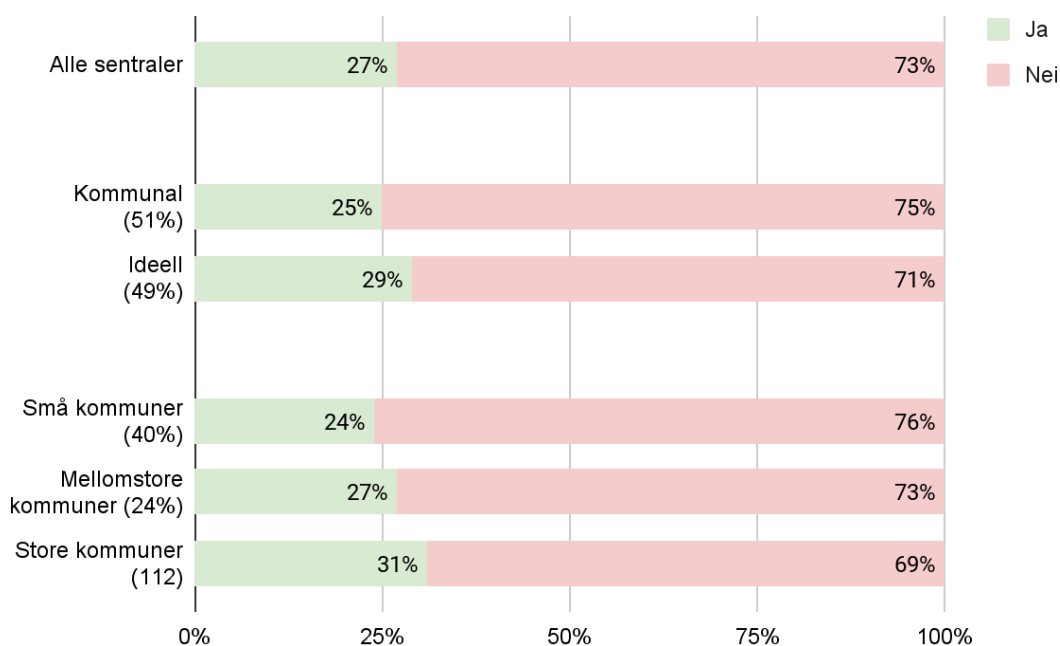
3.4. Involverer kommunen frivillig sektor når det gjelder opprettelse, nedleggelse og drift av sentralen slik §3 tilsier?

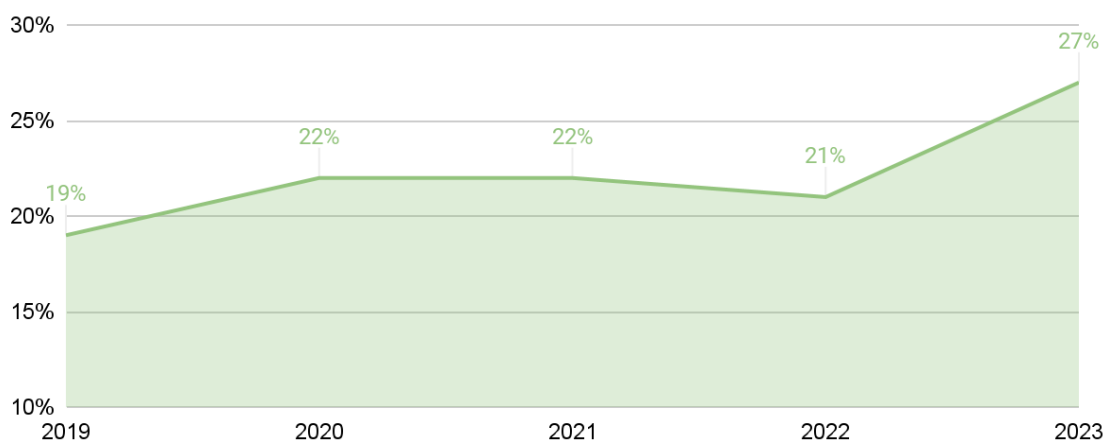
Daglig leder føler økt press fra kommunen

Presset fra kommunen om å utføre visse oppgaver har økt det siste året. Presset handler i stor grad om å bidra innen helserelaterte tjenester, og at sentralen stiller med frivillige som kan utføre oppgaver her. Andre ting som nevnes er bl.a. å bidra som taxitjeneste, våketjeneste, flyttebyrå, besøksvenn og ta oppgaver knyttet til TV-aksjonen. Sentralene oppfatter at kommunene etterspør dette for å spare tid og penger, og mange opplever at kommunen har vanskeligheter med å skille mellom hva som er kommunale oppgaver og hva frivillig sektor kan bidra med.

3.5. Føler du som daglig leder at kommunen utøver press for at sentralen skal gjøre visse oppgaver?

De siste årene

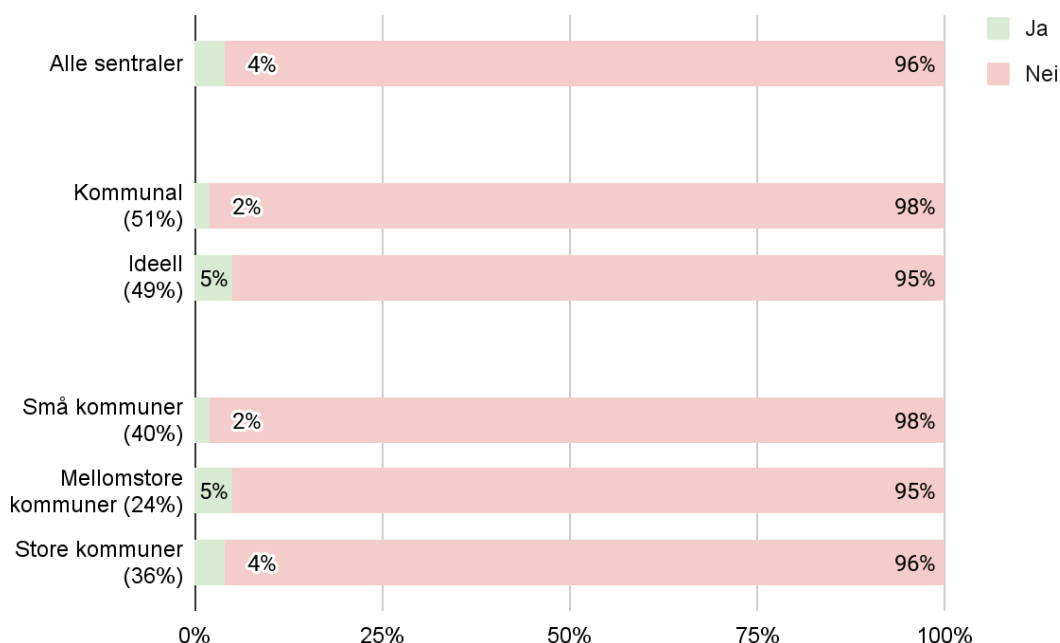
§5. Forvaltning

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet. Kommunen overfører tilskuddet i sin helhet til frivilligsentralen(e). Tilskuddet skal fordeles likt mellom frivilligsentralene i kommunen.

Få har utfordringer med å få det øremerkede statstilskuddet overført fra kommunen

De få som har utfordringer beskriver at de må etterspørre overføring flere ganger, at de ikke mottar hele beløpet men må anmode hvert kvartal, eller at de må legge press på kommunen for å få resterende beløp hvert halvår. Dette er med på å gi utfordringer for sentralene i forbindelse med lønnskostnader. Enkelte svarer også at deler av tilskuddet blir brukt andre steder i kommunen.

5.1. Statstilskudd er i 2023 kr 423 752. Har du utfordringer med å få hele eller deler av det øremerkede statstilskuddet fra kommunen?

§7. Krav til frivilligsentralen

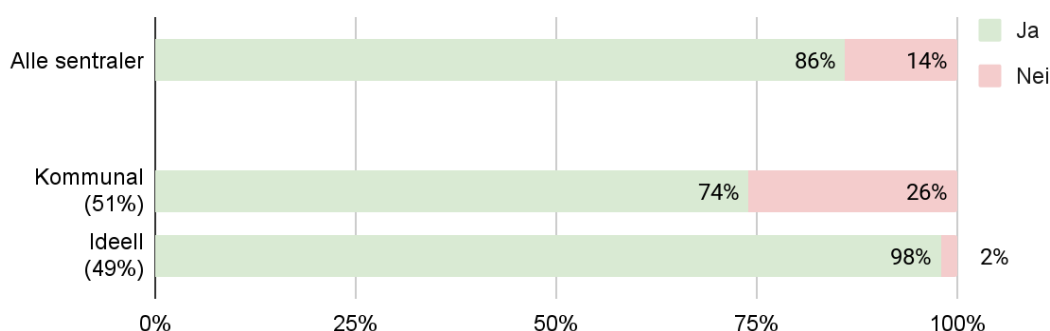
For å kunne motta tilskudd via kommunen må frivilligsentralen:

§7.a. drive virksomhet i samsvar med formålet i forskriftens §1, tilpasset lokale forutsetninger og behov

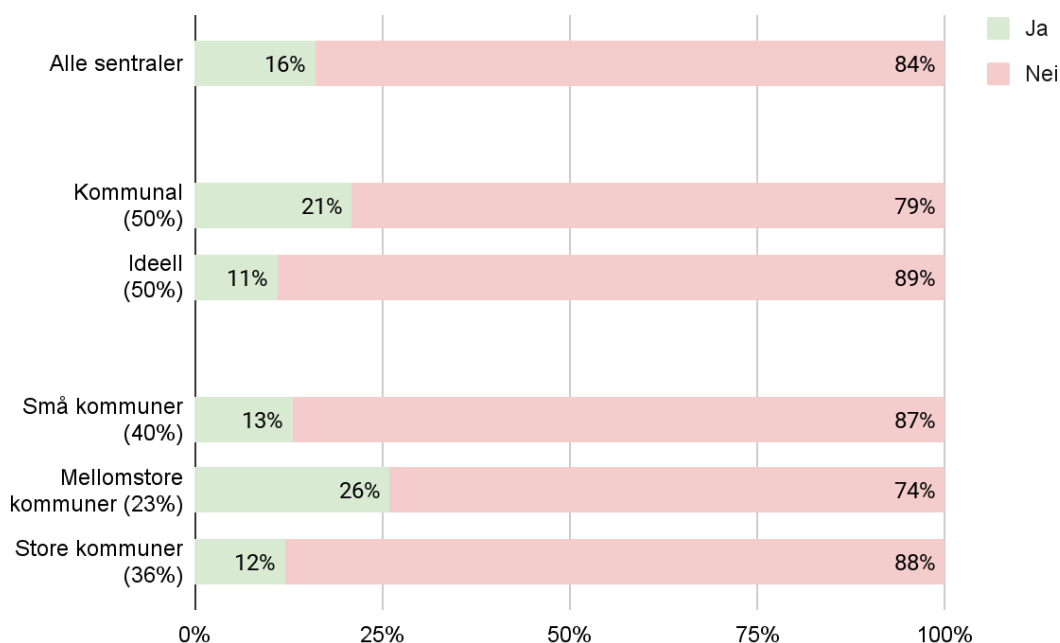
De største endringene i vedtekter og/eller handlingsprogram finner vi blant kommunale sentraler og de i mellomstore kommuner

Nesten alle ideelle sentraler har egne vedtekter. En av fire kommunale sentraler har det ikke. Norges Frivilligsentraler mener det er viktig med vedtekter for å sette gode rammer for drift og ansvarsfordeling. Det som blir nevnt som grunner er endring i organiseringen eller at de har fått en mer synlig rolle i kommunen. Andre jobber med forenkling eller at to sentraler har slått seg sammen.

7.a.1. Har sentralen egne vedtekter?

7.a.2. Har sentralen endret sine vedtekter og/eller handlingsprogram på bakgrunn av formålet i forskriften?

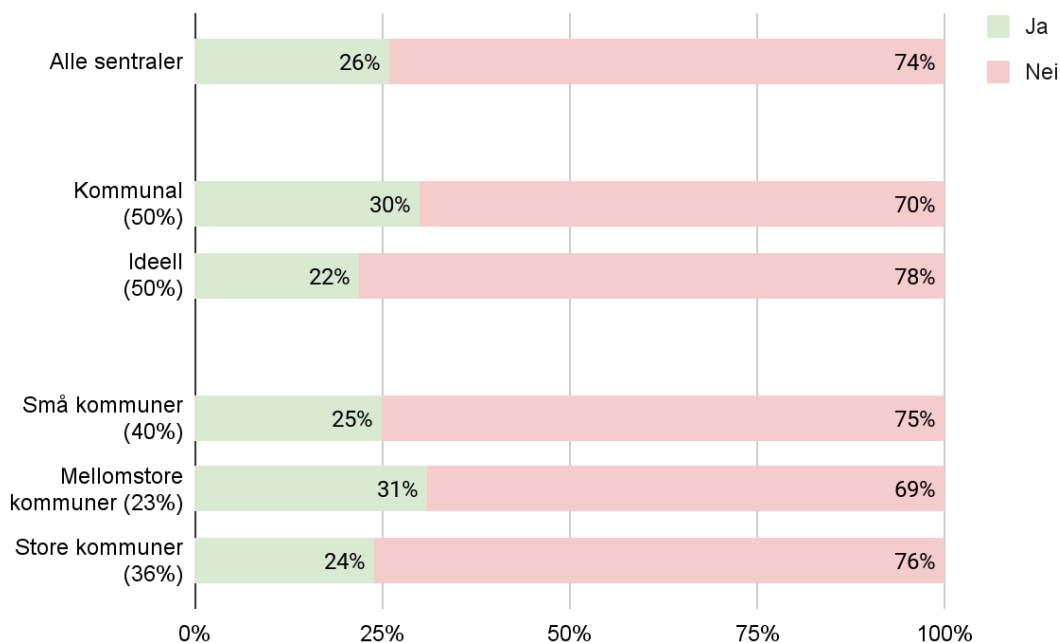

§7.b. være eid og driftet av enten en kommune, en virksomhet i Frivillighetsregisteret, et samvirkeforetak der samtlige medlemmer er kommuner og/eller virksomheter i Frivillighetsregisteret, eller en kombinasjon av de nevnte

En av fire har endret sin organisasjonsstruktur i løpet av de siste årene

I likhet med forrige spørsmål har kommunale sentraler og de i mellomstore kommuner en noe høyere andel endring i organisasjonsstruktur. De fleste endringer kommer som følge av pga kommunesammenslåing, men overgang fra ideell til kommunal sentral, og flytting til en annen enhet i kommunen blir også nevnt. Det er også en del sentraler som har gått fra å være samvirkeforetak til lag/forening.

7.b.2. Har sentralen endret sin organisasjonsstruktur i løpet av de siste årene?

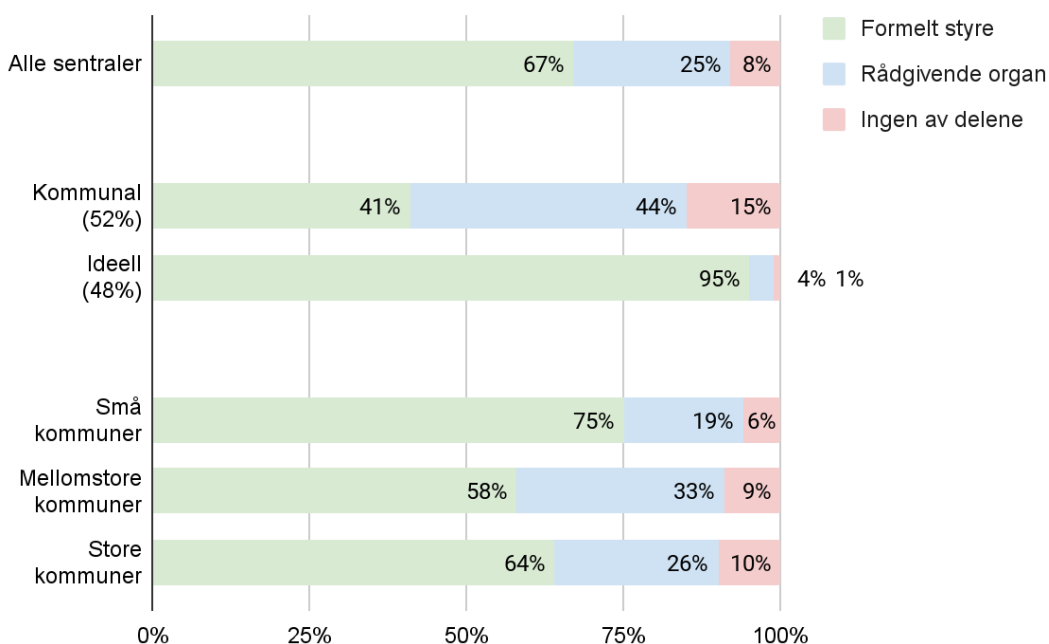

§7.c. Ha et rådgivende organ som kan påvirke driften av frivilligsentralen, der frivilligheten er representert

Ikke alle kommunale frivilligsentraler følger kravet om å ha et rådgivende organ

Norges Frivilligsentraler er kjent med at flere jobber med å få dette på plass. Ikke alle er i mål, noen har ikke startet arbeidet. I kommunale sentraler er det nokså likt fordelt mellom rådgivende organ og formelle styre. Norges Frivilligsentraler anbefaler alle sentraler å ha et formelt styre.

7.c.1. Hva slags rådgivende organ har din sentral?

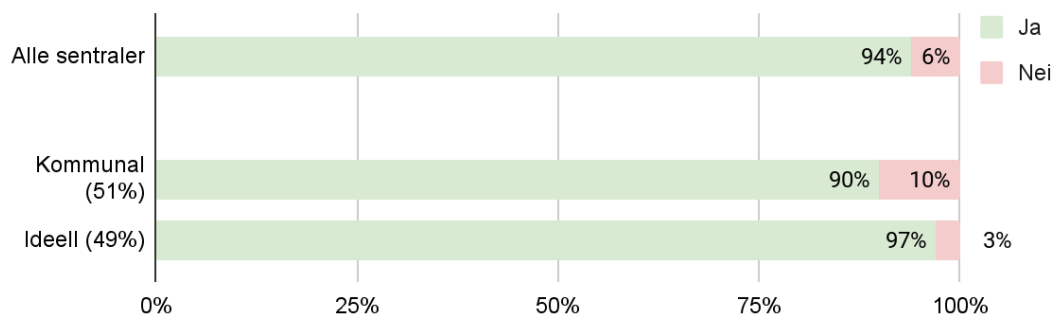

§7.d. Ha eget regnskap og årsrapport

Nesten alle har innsikt i, eller kontroll over sentralens regnskap og budsjett

Samtidig opplever en av ti daglige ledere å ikke ha dette, og det er et viktig moment å følge opp.

7.d.1. Har du som daglig leder innsikt i/kontroll over sentralens regnskap og budsjett?

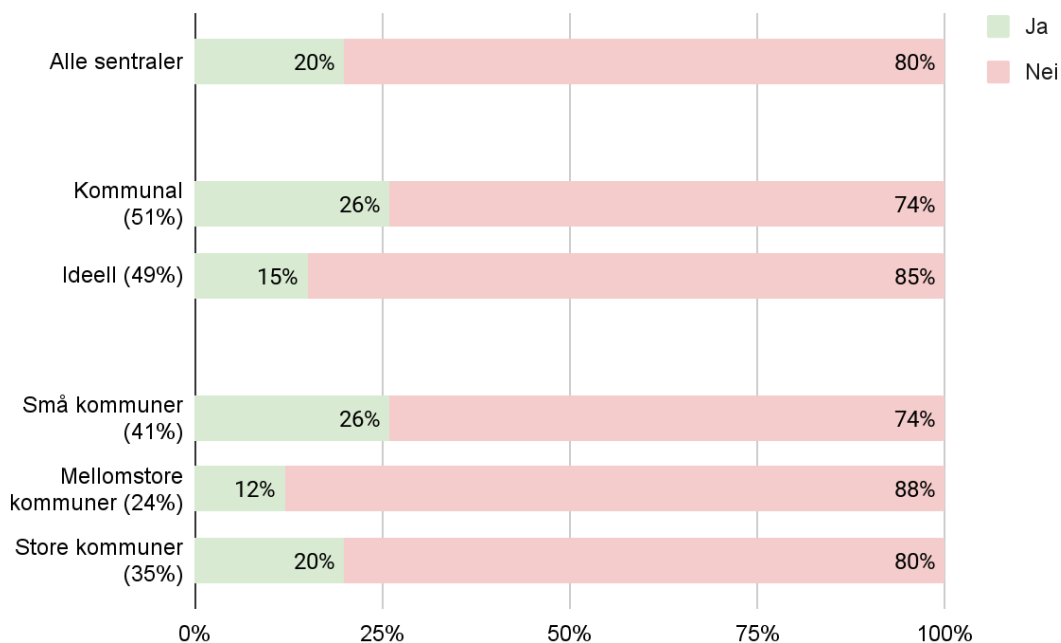

§7.e. Ha tilgang på fysiske lokaler

En av fem har endret sine lokaler/fått tilgang på andre lokaler

Endringen er størst i kommunale sentraler og sentraler i små kommuner. De fleste beskriver at de har flyttet inn i nye eller bedre egnede lokaler med tanke på størrelse eller beliggenhet.

7.e.1. Har sentralen endret sine lokaler/fått tilgang på andre lokaler med bakgrunn i krav 7.e.?

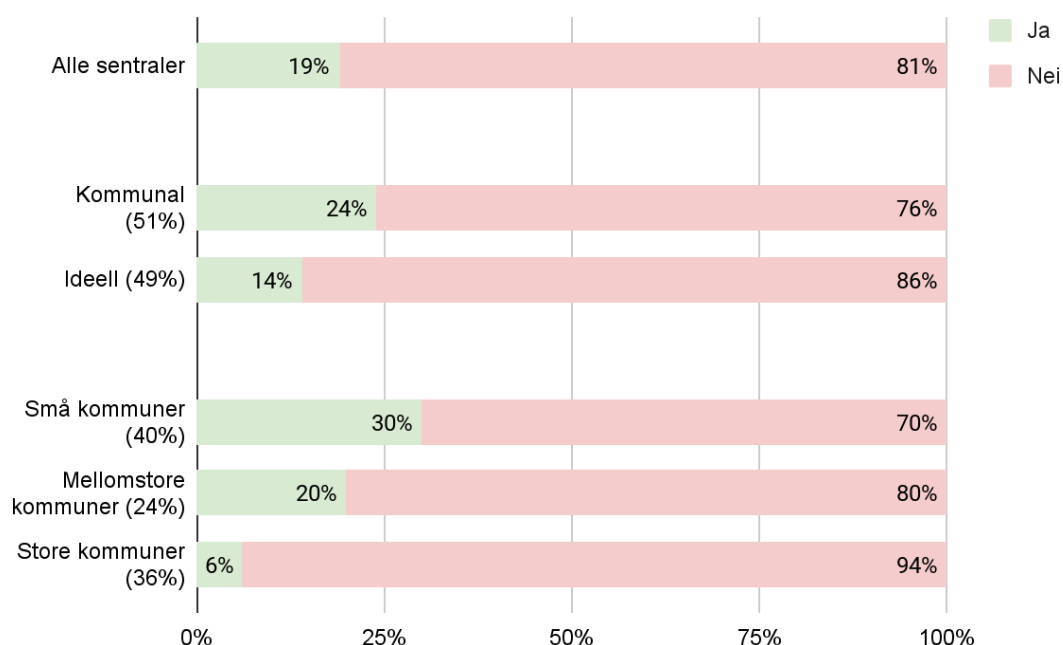
§7.f. Ha minst ett årsverk, som hovedregel én person i 100 prosent stilling

En av fem har endret stillingsprosenten i sentralen, og en av fire har mer enn ett årsverk

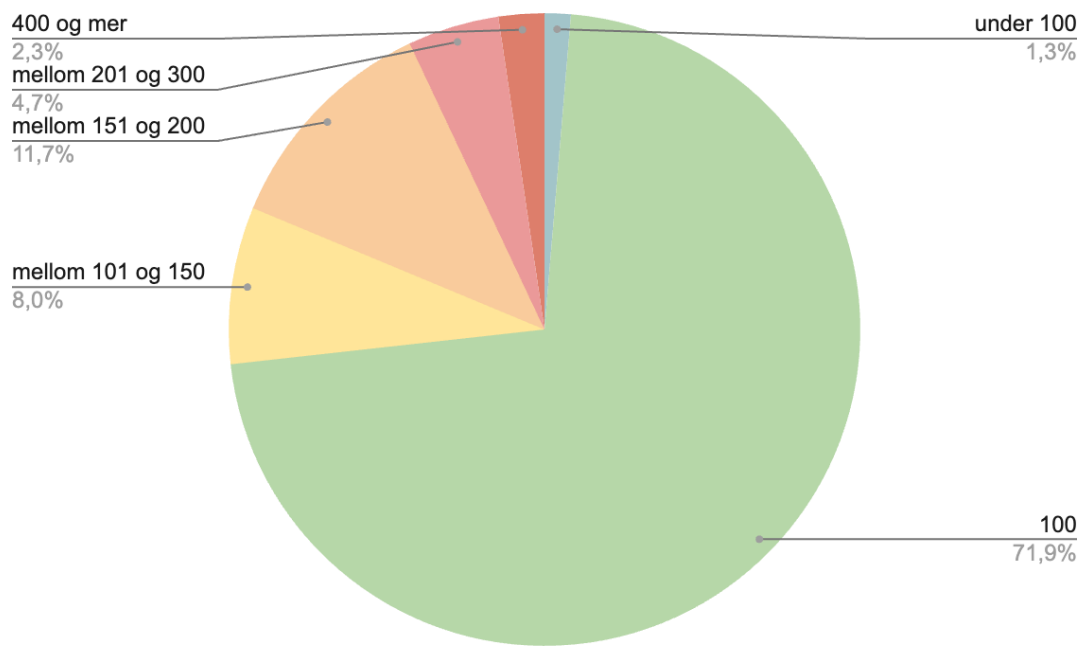
Her er det også høyest endringsprosent hos kommunale sentraler og sentraler i små kommuner. Blant sentralene i små kommuner har deltidsstillinger blitt til fulltidsstillinger, som følge av at det ikke lenger er tilgang på å søke redusert tilskudd.

Av de som har flere ansatte er halvparten medarbeidere med ansvar for en definert tiltak/aktiviteter/målgruppe. Videre følger prosjektmedarbeidere, frivilligkoordinatorer og rengjøringspersonal. Under 'annet' nevnes bl.a kontormedarbeider.

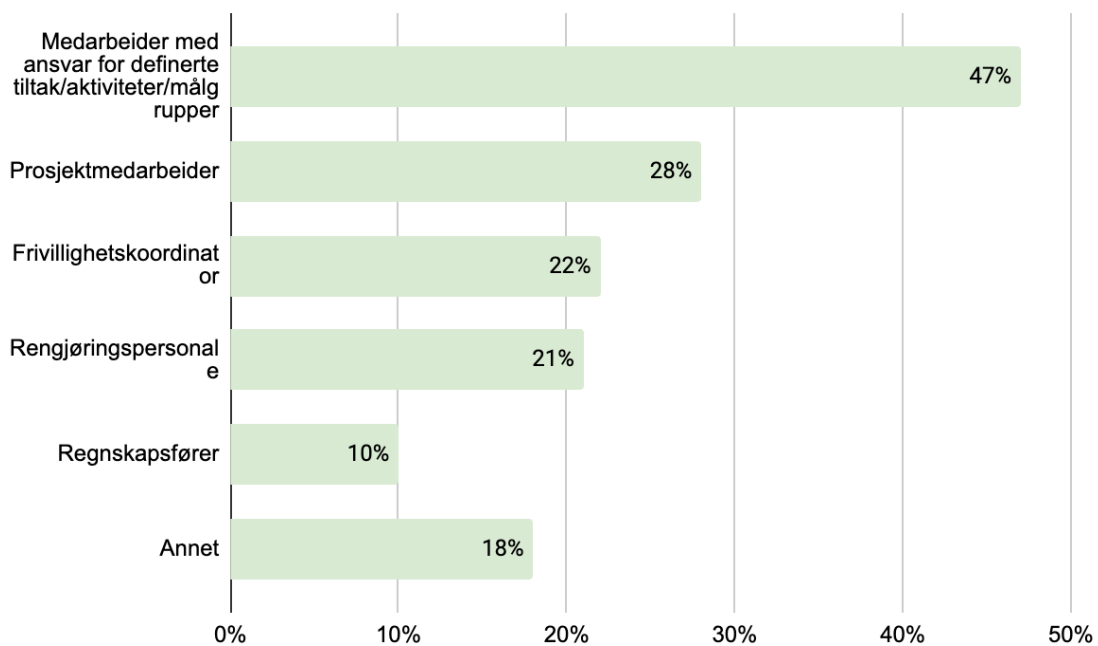
7.f.1. Har sentralen endret sine stillingsprosent på bakgrunn av kravet i §7f?

7.f.2. Hvor mange årsverk er det totalt ansatt i sentralen?

7.f.3. Ved flere ansatte, hvilke lønnede stillinger har dere i sentralen utenom daglig leder?

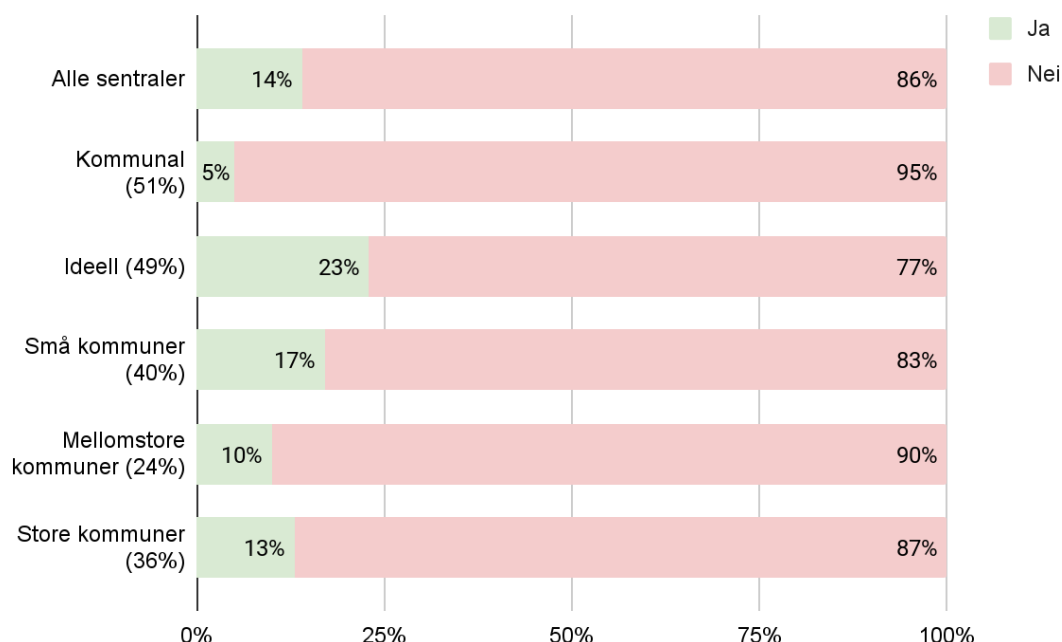
§7.g. Ha lokal finansiering tilsvarende minst 40 % av frivilligsentralens totale driftsinntekter

Lokal finansiering kan komme fra ulike kilder, tradisjonelt har det i stor grad kommet fra kommunen.

Blant de ideelle sentralene opplever en av fire utfordringer med å få lokal finansiering fra kommunen

Også noen kommunale sentraler har denne utfordringen. Manglende finansiering begrunnes med stramt kommunebudsjett, og sentralene får beskjed om å finne midler andre steder. Flere sentraler sier også at statstilskuddet kom for sent til å bli tatt høyde for i kommunens budsjettprosess, eller at kommunen svarer at de ikke ønsker å bidra. Der det gis kommunal finansiering rapporterer enkelte av sentralene at finansieringen fra kommunen er for liten, den dekker ikke alle driftskostnadene det søkes tilskudd til, eller beløpet ligger under 40% og blir stadig redusert. Noen få svarer at de ikke har behov for/søker kommunen om tilskudd.

7.g.1 Har du utfordringer med å få lokal finansiering fra kommunen ut over statstilskuddet?

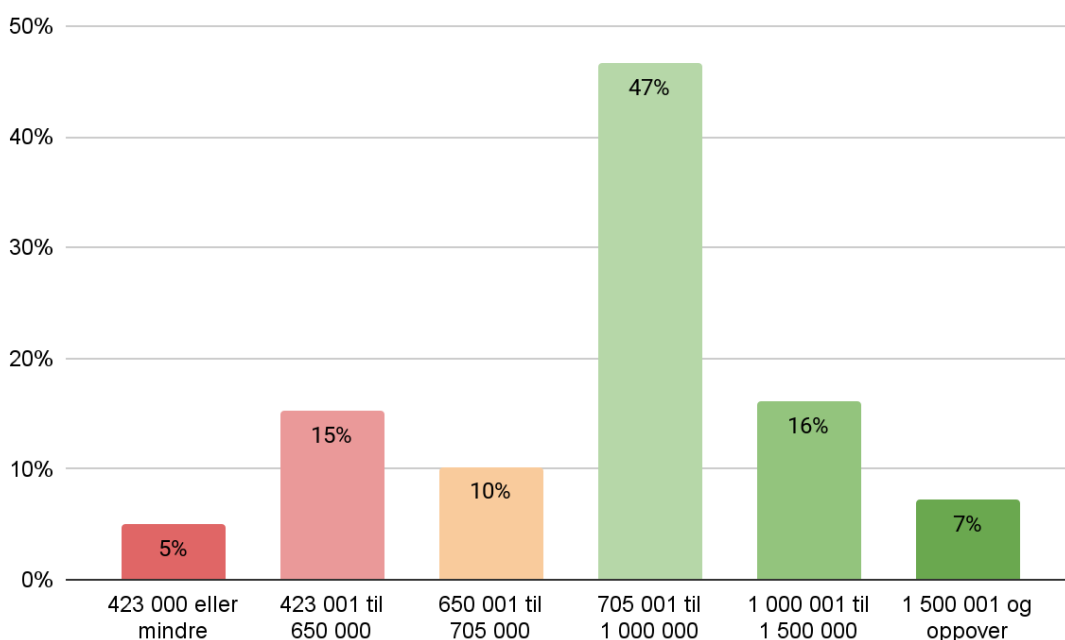

Fire av fem sentraler får dekket hele, nesten hele, eller mer enn minstekravet til lokal finansiering, fra kommunen

Resten av sentralene må finne midler andre steder for å oppfylle kravet i forskriften. Slik fordeler driftsbudsjettene til sentralene seg når både kommunalt tilskudd og øremerket statstilskudd er lagt sammen.

**423 752 kr. er summen per sentral i statstilskudd, før revidert statsbudsjett. Tallene som går frem under er fra før vi fikk økt tilskudd gjennom revidert statsbudsjett. Vi kan derfor ikke være helt sikre på at disse fremdeles stemmer. Sentraler som svarer i kategorien 423 000 kr. eller mindre vil da ikke ha fått noe i kommunalt tilskudd. Full dekning fra kommunen på lokal finansiering på 40 % ville utgjort 706 253 i grafen kr. under.*

7.g.2. Tilskudd fra kommunen inkludert øremerket statstilskudd (kr.)

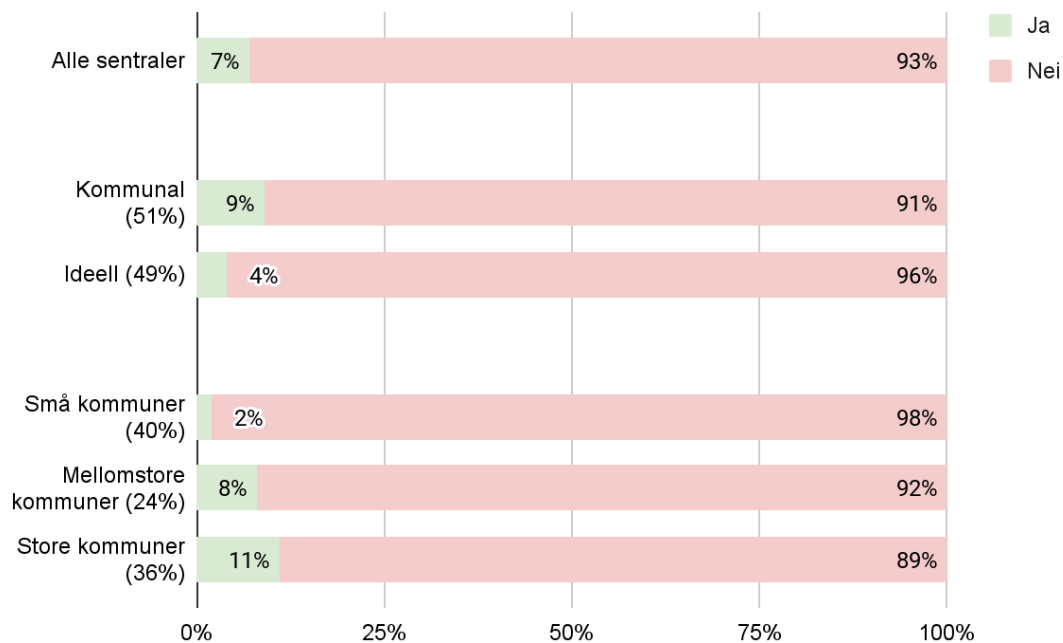

§7.h. Benytte ordet «frivilligsentral» eller likelydende i frivilligsentralens navn

Få sentraler har endret navn etter at forskriften trådte i kraft

Blant kommunale sentraler og de i mellomstore og store kommuner har det vært noen navneendringer. Dette henger sammen med strukturendring i organisasjonen, samt at noen har gått fra nærmiljøsentral til frivilligsentral.

7.h.1. Har sentralen endret sitt navn på bakgrunn av kravet i §7.h.?

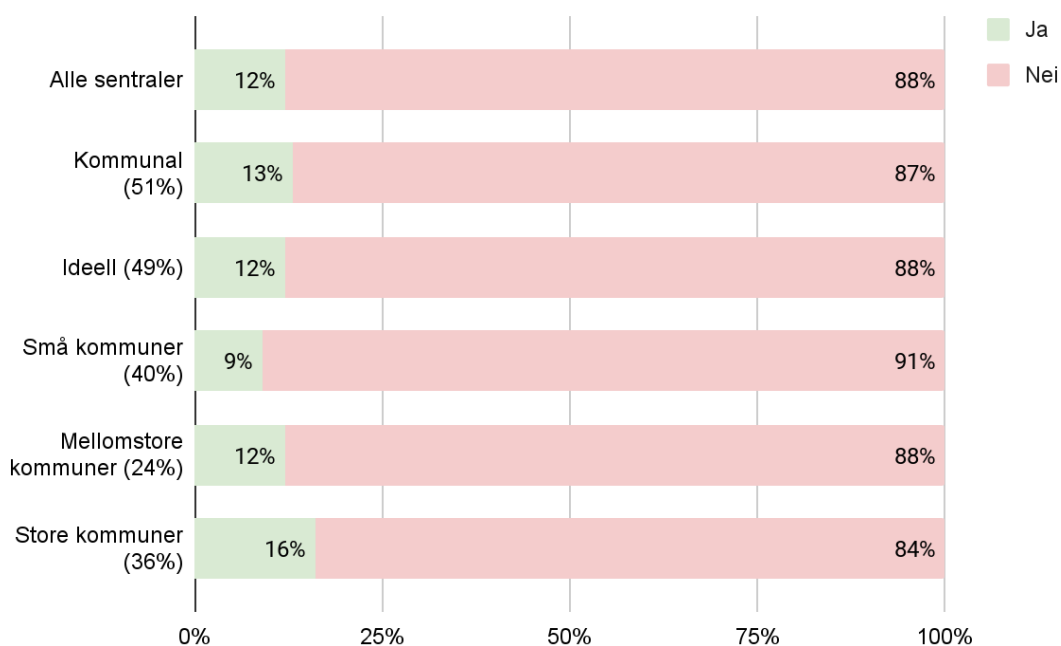
§8. Gratis utlån av frivilligsentralens lokaler

Frivilligsentralen oppfordres til å gjøre sine lokaler tilgjengelig for gratis utlån til frivillige organisasjoner når frivilligsentralens behov for lokalene er dekket, så langt det er praktisk mulig.

En liten andel har endret praksis med utlån av lokaler

Sentralene beskriver at de låner ut lokaler gratis til ulike frivillige organisasjoner i kommunen. Det kommer også fram at flere har hatt denne praksisen også før dette ble en del av forskriften.

8.1. Har kravet i §8 endret sentralens praksis med utlån av lokaler?

Vedlegg: Forskrift om tilskudd til frivilligsentraler

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Kunngjort 1. juli 2022 kl. 15.30

PDF-versjon 5. juli 2022

30.06.2022 nr. 1272

Forskrift om tilskudd til frivilligsentraler

Hjemmel: Fastsatt av Kultur- og likestillingsdepartementet 30. juni 2022 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak.

§ 1. Formål

Tilskuddsordningen skal bidra til å skape gode og forutsigbare rammevilkår for frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder tilskudd til kommuner øremerket frivilligsentraler.

§ 3. Hvem kan søke

Kommuner kan søke tilskudd til frivilligsentraler i sin kommune. Kommunen skal involvere frivillig sektor når det gjelder opprettelse, nedleggelse og drift av frivilligsentraler.

§ 4. Beregning av tilskudd

Alle kommuner som søker ordningen mottar et tilskudd basert på antallet frivilligsentraler i kommunen som oppfyller kravene i § 7.

§ 5. Forvaltning

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet.

Kommunen overfører tilskuddet i sin helhet til frivilligsentralen(e). Tilskuddet skal fordeles likt mellom frivilligsentralene i kommunen.

§ 6. Krav til søknaden

Følgende skal bekreftes i kommunens søknad om tilskudd:

- a. at frivilligsentraler som mottar tilskudd oppfyller kravene i § 7
- b. at kommunen har involvert frivillig sektor jf. § 3.

§ 7. Krav til frivilligsentralen

For å kunne motta tilskudd via kommunen må frivilligsentralen:

- a. drive virksomhet i samsvar med formålet i forskriftens § 1, tilpasset lokale forutsetninger og behov
- b. være eid og driftet av enten en kommune, en virksomhet i Frivillighetsregisteret, et samvirkeforetak der samtlige medlemmer er kommuner og/eller virksomheter i Frivillighetsregisteret, eller en kombinasjon av de nevnte
- c. ha et rådgivende organ som kan påvirke driften av frivilligsentralen, der frivilligheten er representert
- d. ha eget regnskap og årsrapport
- e. ha tilgang på fysiske lokaler
- f. ha minst ett årsverk, som hovedregel én person i 100 prosent stilling
- g. ha lokal finansiering tilsvarende minst 40 % av frivilligsentralens totale driftsinntekter
- h. benytte ordet «frivilligsentral» eller likelydende i frivilligsentralens navn.

§ 8. Gratis utlån av frivilligsentralens lokaler

Frivilligsentralen oppfordres til å gjøre sine lokaler tilgjengelig for gratis utlån til frivillige organisasjoner når frivilligsentralens behov for lokalene er dekket, så langt det er praktisk mulig.

§ 9. Klageadgang

Vedtak kan påklages, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd. Kultur- og likestillingsdepartementet er klageinstans for Lotteri- og stiftelsestilsynets vedtak etter forskriften.

§ 10. Rapport

Kommunen skal rapportere om bruken av midler for det foregående året innen neste års søknadsfrist. Det skal fremgå hvilket beløp hver frivilligsentral har mottatt.

§ 11. Kontroll av tilskuddet

Lotteri- og stiftelsestilsynet kan foreta kontroll med at vilkårene i forskriften er oppfylt. Kommuner og frivilligsentraler plikter å medvirke til slik kontroll, herunder gi relevante opplysninger mv.

§ 12. Tilbakebetaling

Dersom utbetalt tilskudd ikke er nyttet i samsvar med forutsetningene, kan departementet eller tilskuddsforvalter kreve hele eller deler av tilskuddet tilbakebetalt, stoppe videre utbetalinger eller trekke fra beløp i senere tildeling av tilskudd.

Dersom det utbetales uberettiget eller feil tilskudd kan dette også helt eller delvis kreves tilbake.

§ 13. Økonomisk ramme

Den økonomiske rammen for ordningen fastsettes gjennom den årlige budsjettbehandlingen i Stortinget.

§ 14. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra 1. august 2022.

§ 15. Unntak

Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forskriften.

**Rapport 2023: Hvordan har den nye forskriften
påvirket frivilligsentralenes drift?**